

Läänemere piirkonna piirialade identiteedi tugevdamine **KOOSTÖÖ ARENDAMINE NOORTE JAOKS**

LÕPPARUANNE

**BALTIC SEA
YOUTH**

STRENGTHENING THE IDENTITY
IN THE BALTIC SEA REGION

Aruanne koostati projekti raames
„Strengthening the identity of the Baltic Sea Region borderlands.
Building cooperation for the youth”
mida rahastab Läänemeremaade Nõukogu.

Aruande koostasid ja arendasid:
Eesti - Vladimir Sazonov (Tartu Ülikool)
Leedu - Jaroslav Dvorak (Klaipėda Ülikool)
Läti - Lilita Seimuškāne (Läti Ülikool Riias)
Poola - Marcin Chełmniak, Wojciech Kotowicz,
Wojciech T. Modzelewski, Waldemar Tomaszewski, Krzysztof Żęgota,
Arkadiusz Żukowski (Warmia ja Mazury Ülikool Olsztynis)

Kaane ja kujundus: Leon Krakowiak

Grupa Wydawnicza FNCE

ISBN 978-83-68074-43-7
Poznań 2024

Projekti eesmärk on edendada rahvusvahelist noorte koostööd kui meetodit regionaalse identiteedi toetamiseks, edendades aktsepteerimist ja sallivust haridus- ja akadeemilises keskkonnas ning demokraatlike väärtuste edendamist noorte seas. Iga projekti tulevik sõltub noortest, seega on projekti oluliseks eesmärgiks noorte aktiveerimine ja nende valmisoleku arendamine aktiivselt osaleda poliitilistes ja sotsiaalsetes protsessides. Balti mere piirkond mängib tänapäeva Euroopas olulist rolli, kuna see on ala, kus praegu toimuvad märkimisväärsed sotsiaalsed, majanduslikud, kultuurilised, poliitilised ja julgeolekuküsimuste muutused, mis on seotud Euroopa integratsiooniprotsessidega. Balti mere piirkonnas arendatud koostöövormid võivad saada mudellahendusteks, mida saab rakendada ka teistes piirkondades.

Alustuseks peaksime määratlema identiteedi. Identiteedi kohta on palju definitsioone, näiteks Britannica sõnastiku järgi kirjeldatakse identiteeti kui “omadused, uskumused jne, mis eristavad konkreetset inimest või gruppi teistest”¹. Praegustes tormilistes aegades, kui Venemaa sõjaliselt ründas Ukrainat 2022. aastal ja alustas täiemahulist sõda, ja enne seda 8 aastat tagasi ründas Venemaa Ukrainat ja 2014. aastal annekteeris Krimmi, on identiteet julgeoleku valdkonnas väga oluline. Nende sündmuste taustal kasutab Venemaa infomõju kogu lääne vastu – eriti Balti piirkonnas – püüdes luua konflikti erinevate identiteetide vahel, eriti arendades russofoobia teemat propagandateadetes.

Seetõttu on identiteet väga oluline ka julgeoleku ja kahjuliku valeinformatsiooni vastupanuvõime seisukohalt, eriti noorte jaoks, kes on maailmavaate kujundamise protsessis eriti vastuvõtlikud välismõjudele. On väga oluline leida õiged mehhanismid, vastumeetmed ja vahendid, et kaitsta neid vaenuliku Venemaa propaganda eest.

¹ The Britannica Dictionary. *Identity*. <https://www.britannica.com/dictionary/identity> [külastatud 29. oktoobril 2023].

Balti identiteedi uuring piirialadel

Uuring viidi läbi vastavalt teadusuuringute eetika põhimõtetele. See austab põhimõtteid, mis on sätestatud rahvusvahelistes dokumentides nagu “Helsingi deklaratsioon”, “Euroopa Liidu põhiõiguste harta”, “Euroopa Nõukogu inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon” ning Leedu, Läti, Eesti ja Poola vastavates dokumentides.

Poola juhtum

2023 aastal, 5. maist kuni 30. juunini, viidi läbi noorteuuring “Läänemere piirkonna piirialade identiteedi tugevdamine. Koostöö arendamine noorte jaoks”.

UURINGU VALIM: 141 vastajat (tudengid ja koolilapsed).

UURINGU OSALEJATE JAOTUS SOO JÄRGI: uuringus osales 84 meest (60%) ja 57 naist (40%).

VASTAJATE VANUS: 17 kuni 30 aastat.

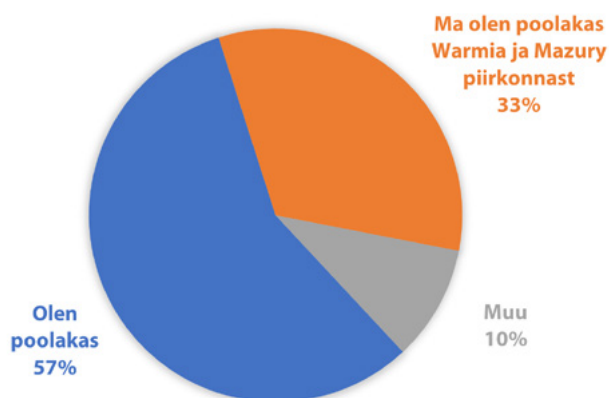
KÜSIMUSTIKU LEVITAMISE VIISID: küsimustik avaldati elektroonilisel platvormil: https://docs.google.com/forms/d/162BpU2xWgE9n4O88d5SR3AXsOH5RkMeOyTtjm_tUwgs/edit?pli=1

VASTAJATE ELUKOHT: Enamik vastajaid (37,6%) märkis, et elab külas, 22,7% vastajatest – 10-50 tuhande elanikuga linnas, 19,1% vastajatest – 100-200 tuhande elanikuga linnas, 7,8% vastajatest – vähem kui 10 tuhande elanikuga linnas, 6,4% vastajatest – 50-100 tuhande elanikuga linnas, ja 6,4% vastajatest – üle 200 tuhande elanikuga linnas.

Vastused (tulemused)

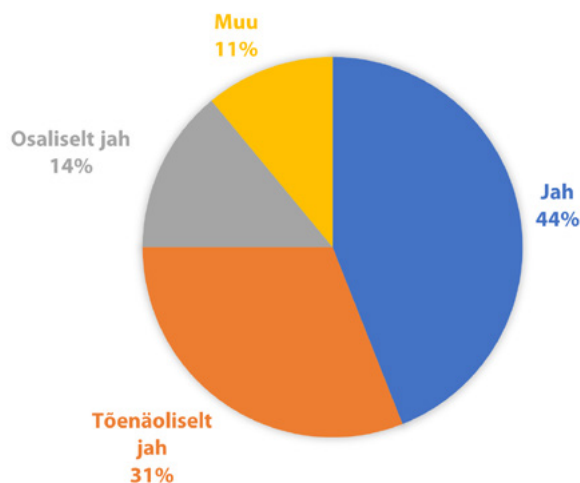
1. Kuidas kirjeldaksite oma rahvuslikku/etnilist identiteeti?

57% vastajatest identifitseeris end poolakatena, ilma edasiste täpsustusteta. 10,3% identifitseeris end Warmia ja Mazury piirkonna poolakatena.

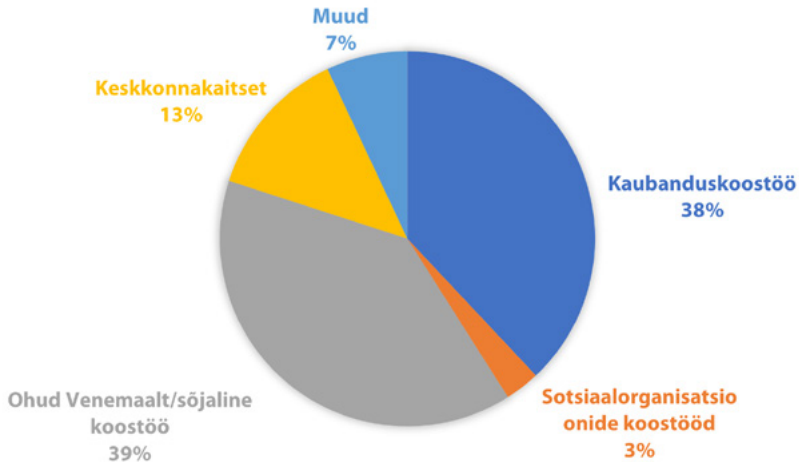
2. Kas tunnete end seotuna oma elukohaga?

Enamik vastajaid märkis seotust oma elukohaga – 44% vastas “jah”, 31% “pigem jah” ja 14% “osaliselt jah”.

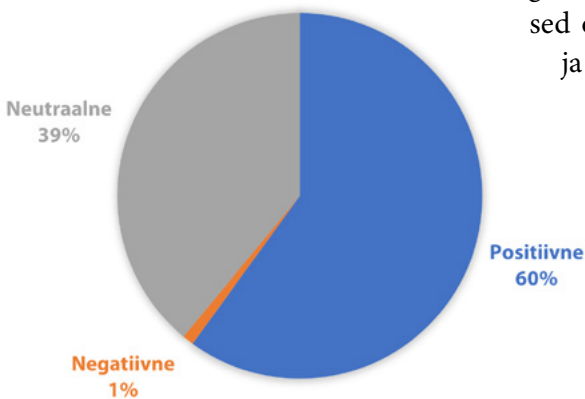

3. Milline koostöövaldkond Balti mere piirkonna riikide vahel on teie arvates kõige olulisem?

Vastajad peavad kõige olulisemateks koostöövaldkondadeks Balti mere piirkonna riikide vahel Venemaa sõjalisi ohte ja kaubanduskoostööd. Lisaks rõhutasid mõned vastajad loodushoiu tähtsust.

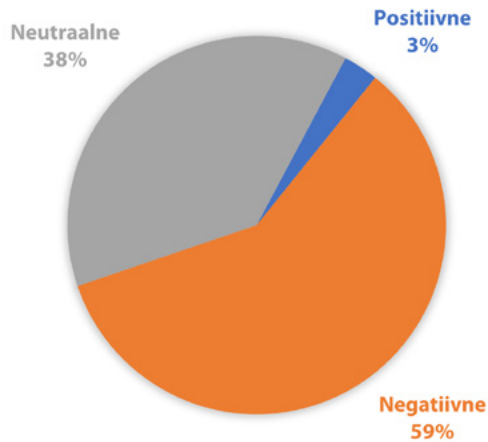
4. Milline on teie suhtumine Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (v.a Venemaa ühiskond)?

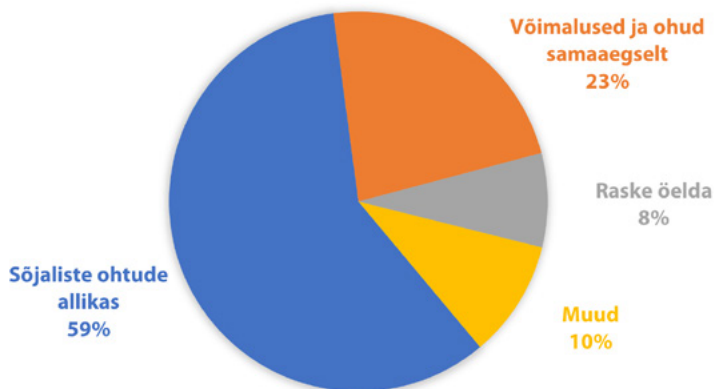
Kõige sagedamini esinevad vastused olid: «positiivne» (60%) ja «neutraalne» (39%) ning ainult 1% vastas «negatiivne».

5. Milline on teie suhtumine Venemaa ühiskonda?

Enamik (59%) vastas, et nende suhtumine Venemaa ühiskonda on negatiivne, 38% vastas, et see on neutraalne ja ainult 3% vastas, et see on positiivne.

6. Teie arvates on naabus Venemaaga eelkõige:

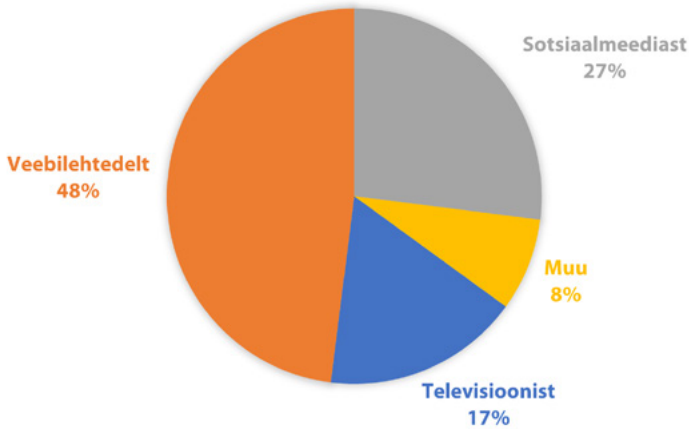

Kõige populaarsemad vastused olid:

- Venemaa on sõjaliste ohtude allikas – 59%;
- naabus Venemaaga pakub nii võimalusi kui ka ohte – 23%.

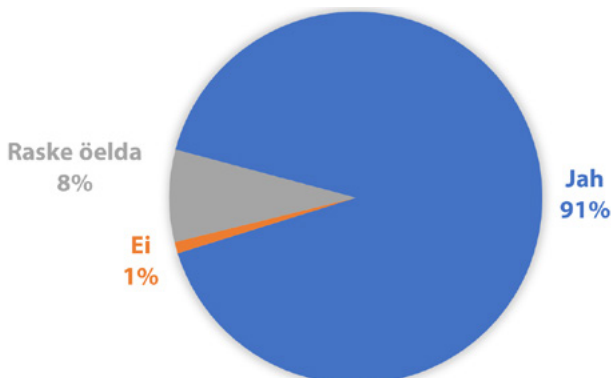
7. Kust te peamiselt saate teavet praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta?

Kõige populaarsem teabeallikas oli «veebilehed» – 48%. Teine kõige populaarsem valik oli “sotsiaalmeedia” – 27%. Ainult 17% õpilastest märkis, et nad saavad teavet televisioonist. Ajalehti ja raadiot kasutas väike osa vastajatest (8%).

8. Kas näete kaasaegses maailmas valeuudiste ja desinformatsiooni ohte?

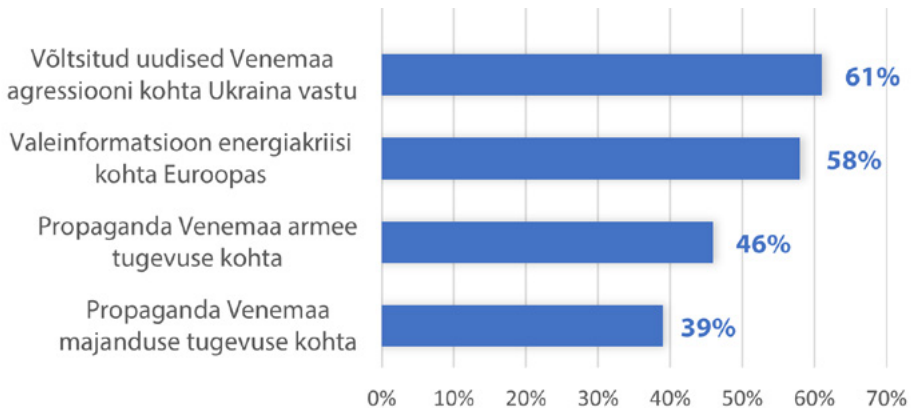
Valdav enamus (91%) vastajatest vastas küsimusele “jah” ja ainult 8% vastas “raske öelda” ja 1% “ei”. Vastajad näevad kaasaegses maailmas valeuudiste ja desinformatsiooni ohte.

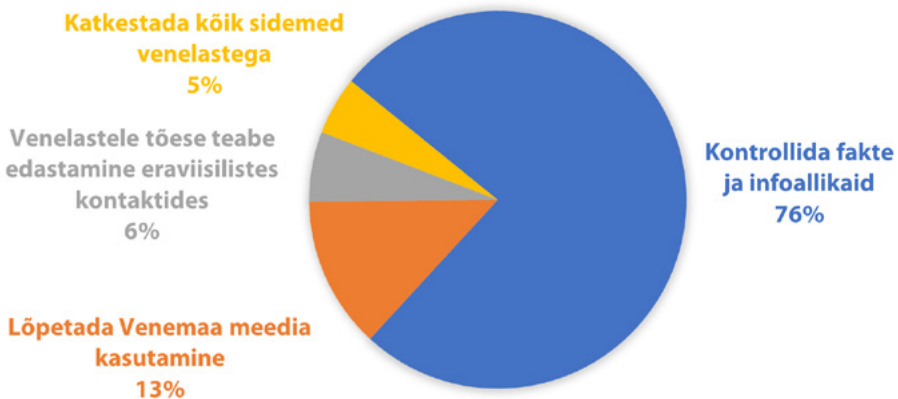
9. Milliseid näiteid Venemaa desinformatsioonist ja valeuudistest olete kohanud?

Järgnevad probleemid märgiti vastustes kõige sagedamini:

- propaganda Venemaa armee võimsuse kohta – 61% vastajatest;
- valeuudised Venemaa agressioonist Ukraina vastu – 58% vastajatest;
- propaganda Venemaa majanduse tugevuse kohta – 46% vastajatest;
- valeinformatsioon energiakriisi kohta Euroopas – 39% vastajatest.

10. Mis on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks?

Kõige populaarsemad vastused olid:

- faktide ja teabeallikate kontrollimine – 76% vastajatest;
- lõpetada Venemaa meedia kasutamine – 13% vastajatest.

Leedu juhtum

2023 aastal, 23. aprillist kuni 20. oktoobrini, viidi läbi noorteuring “Läänemere piirkonna piirialade identiteedi tugevdamine. Koostöö arendamine noorte jaoks”.

UURINGU VALIM: 211 vastajat (tudengid ja koolilapsed).

UURINGU OSALEJATE JAOTUS SOO JÄRGI: uuringus osales 52 meest (24,7%) ja 159 naist (75,3%).

UURINGUS OSALEJATE KESKMINE VANUS: oli 27,4 aastat.

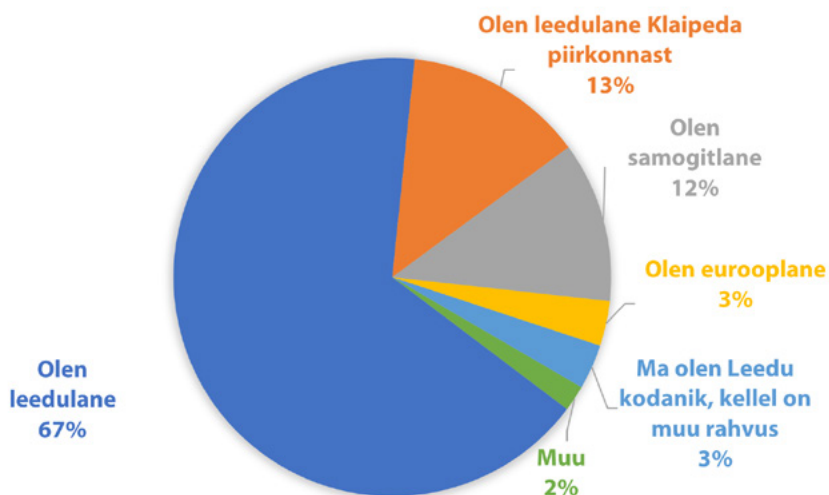
KÜSIMUSTIKU LEVITAMISE VIISID: küsimustik avaldati elektroonilisel platvormil [LINK](#) ja see levitati eelnevalt kogutud noorteorganisatsioonide ja Klaipėda ülikooli õpilasarühmade meiliaadressite teel; uuring viidi läbi ka paberküsimustiku kujul Klaipėda ülikooli ja Klaipėda koolide õpilastele. Paberil küsimustikust saadud andmed sisestati eelmainitud elektroonilisele platvormile.

VASTAJATE ELUKOHT: Enamik vastajaid (43,6% N=92) märkis, et nad elavad 100-200 tuhande elanikuga linnas, 40 vastajat (19%) märkis, et nad elavad 10-50 tuhande elanikuga linnas, ja 35 vastajat (16,6%) märkis, et nad elavad külas. 18 vastajat (8,5%) elab üle 200 tuhande elanikuga linnas. Ülejäänud vastajad elavad linnades, kus elab 50 kuni 100 tuhat inimest (4,3% N=9) ja linnades, kus elab kuni 10 tuhat inimest (8% N=17).

Vastused (tulemused)

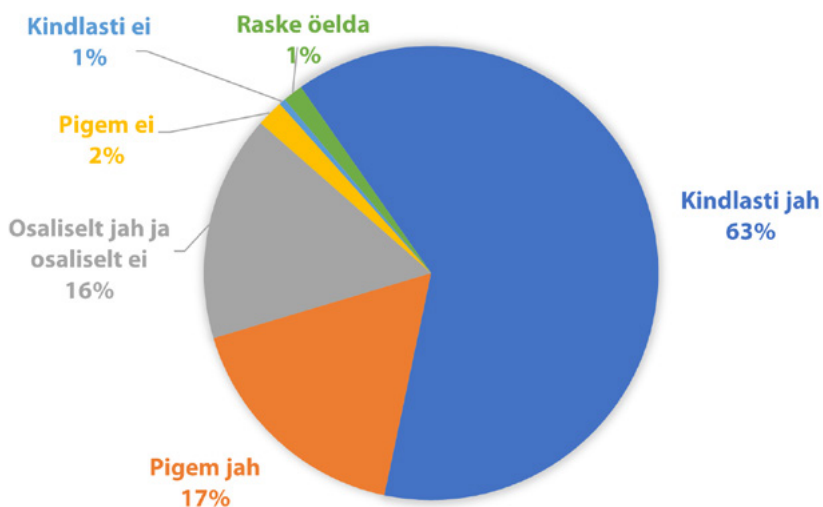
1. Kuidas kirjeldaksite oma rahvuslikku/etnilist identiteeti?

Kõige rohkem vastajaid (67% – 140 vastust) märkis, et nad on leedulased, 28 vastajat (13%) märkis, et nad on Klaipėda piirkonna leedulased ja 25 vastajat (12%) märkis, et nad on Žemaitija (leedu. Žemaitija) elanikud. Väike arv vastajaid identifitseeris end eurooplastena – 7 ütlesid, et nad on eurooplased, ja 7 vastajat märkisid, et nad on Leedu kodanikud, kuid teistest rahvustest. Ainult 4 vastajat valisid vastuse «muu» – märkides, et nad on näiteks: juudid, Aukštaitija elanikud, Kuršė.

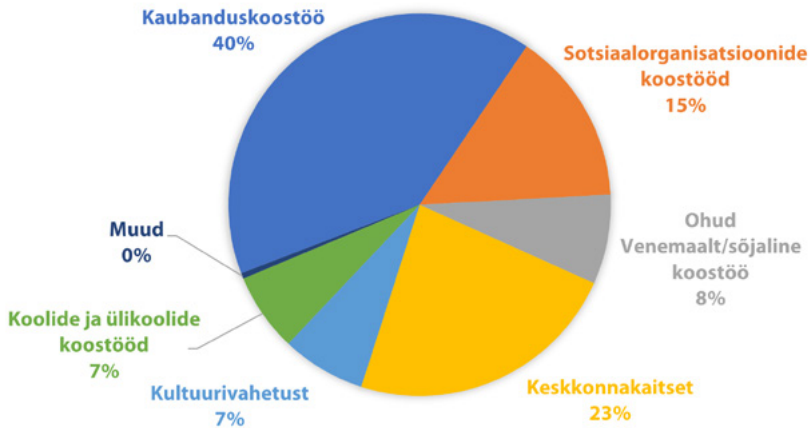

2. Kas tunnete end seotuna oma elukohaga?

Enamik uuringus osalejatest (63% N=133) märkis, et nad tunnevad kindlasti seotust oma elukohaga. "Pigem jah" vastas 36 vastajat (17%), "osaliselt jah" ja "osaliselt ei" vastas 34 vastajat (16%). Väike arv vastajatest kahtles, ei teadnud või leidis, et on raske öelda (kokku 4% N=8).

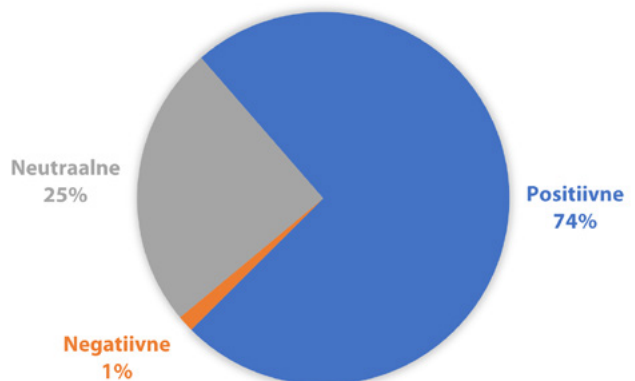
3. Milline koostöövaldkond Balti mere piirkonna riikide vahel on teie arvates kõige olulisem?

Uuringu tulemused näitavad, et enamik õpilasi ja kooliõpilasi usub, et Balti mere piirkonna riikide vahel on kõige olulisem koostöövaldkond kaubandus (85 vastajat arvab nii – 40%). 49 vastajat usuvad, et koostöö on oluline keskkonnakaitse valdkonnas, ja veel 31 vastajat märkis, et on oluline, et sotsiaalorganisatsioonid teeksid koostööd. Ainult 16 vastajat märkis, et Balti mere piirkonna riigid peavad koostööd tegema Venemaa/sõjalise koostöö ohu tõttu. Kultuurivahetus sai samuti vähe vastuseid, kuna ainult 15 vastajat valis selle vastuse, ja 14 vastajat uskusid, et koolid ja ülikoolid peaksid koostööd tegema.

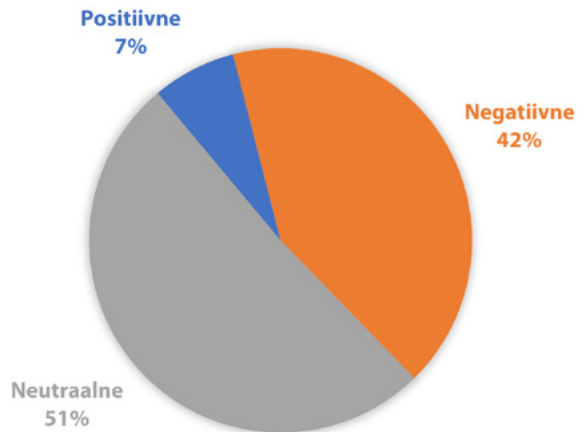
4. Milline on teie suhtumine Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (v.a Venemaa ühiskond)?

Kuni 156 vastajat (74%) märkisid positiivset suhtumist Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (välja arvatud Venemaa ühiskond). 52 vastajat (25%) olid neutraalse suhtumisega ja ainult 3 olid negatiivse suhtumisega.

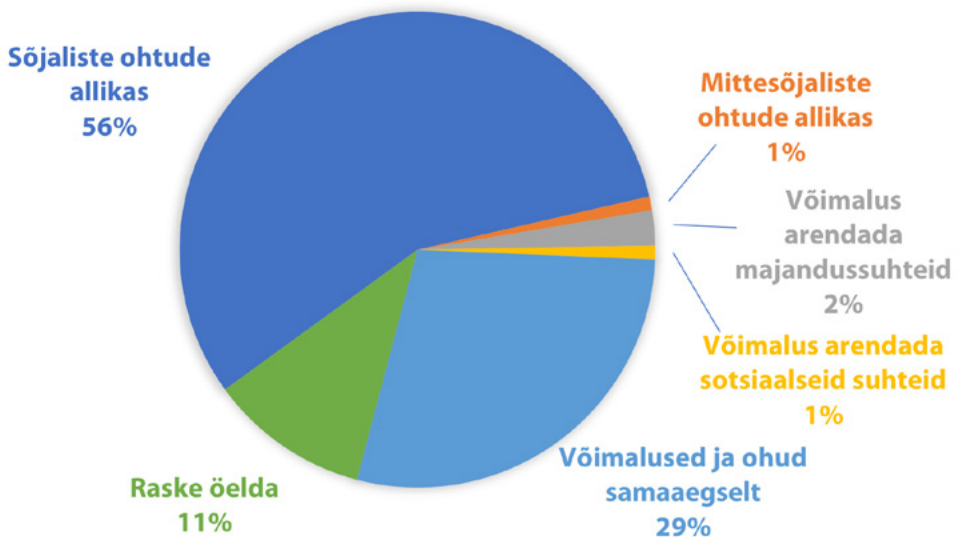
5. Milline on teie suhtumine Venemaa ühiskonda?

Sellele küsimusele vastates märkisid 108 vastajat (51%), et neil on neutraalne suhtumine, 88 vastajat (42%), et neil on negatiivne suhtumine, ja 15 vastajat (7%) – positiivne suhtumine.

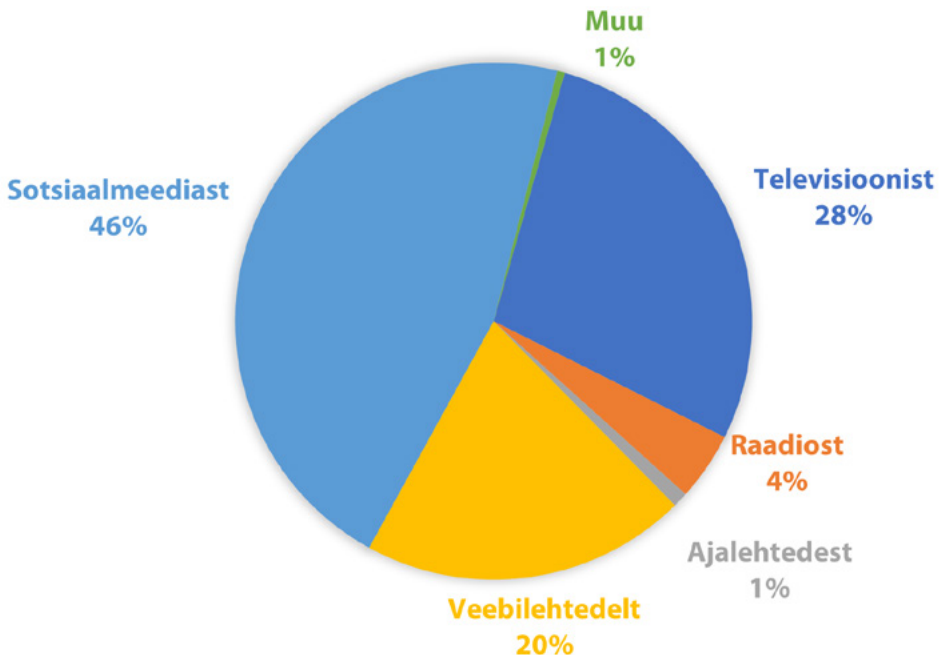
6. Teie arvates on naabus Venemaaga eelkõige:

Kõige rohkem vastajaid (56% N=119) valis vastuse, et Venemaa on sõjaliste ohtude allikas. Huvitav on see, et peaaegu 30% (60 vastajat) nägi naabruses Venemaaga nii võimalusi kui ka ohte. Veel 23 vastajat leidis, et on raske öelda.

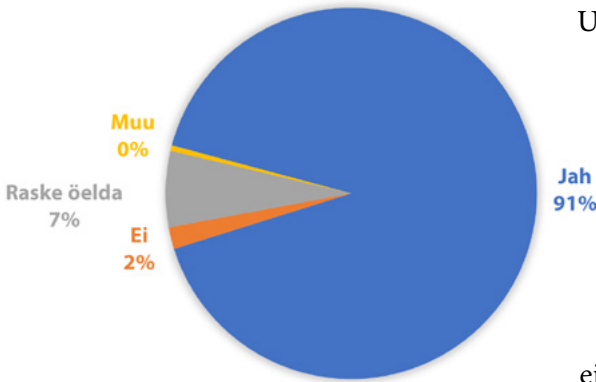
7. Kust te peamiselt saate teavet praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta?

Nagu saadud tulemused näitavad, on õpilaste ja kooliõpilaste peamine teabeallikas sotsiaalmeedia – peaaegu pooled vastajad (N=97) valisid selle vastuse. Teine oluline teabeallikas on televisioon. See teabeallikas praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta oli oluline umbes veerandile vastajatest (N=59). Kolmandal kohal on veebilehed, mida märkisid 43 vastajat. Raadio ja ajalehti eelistasid kokku ainult 11 vastajat (5%). Saadud tulemused kajastavad sarnaseid trende, mida leidsime 2020–2021. aasta uuringus Klaipėda noorte poliitilise kirjaoskuse kohta. Uuring viidi läbi projekti “Klaipėda – Euroopa noortepealinn 2021” raames ja enamik noori märkis, et nad saavad teavet poliitika kohta TV uudistest ja saadetest, millele järgneb sotsiaalmeedia ja kolmandaks veebiväravad².

² *European Youth Capital*, <https://www.youthforum.org/topics/youthcapital>

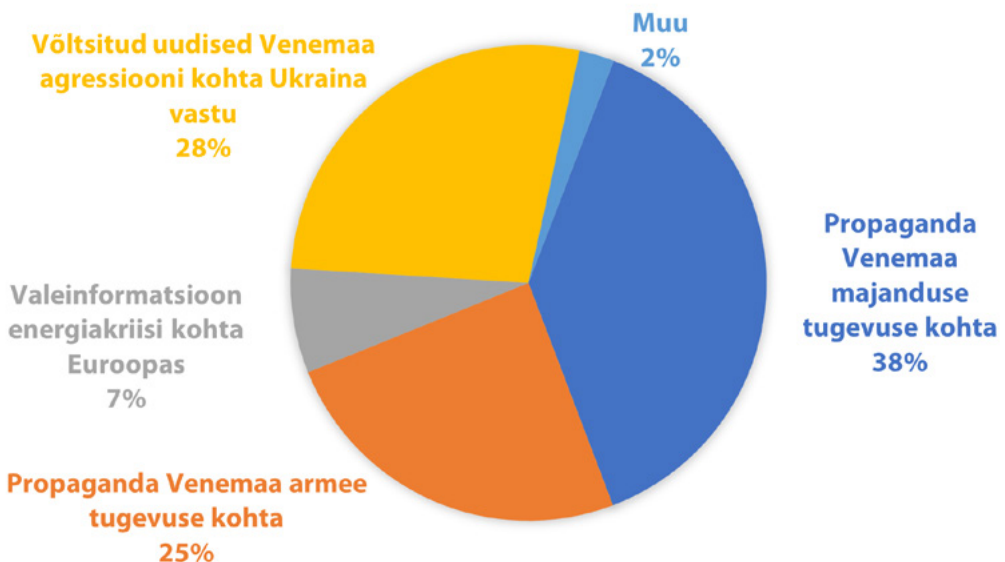
8. Kas näete kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte?

Uuringu vastajatelt küsiti, kas nad näevad tänapäeva maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte. Nagu näeme, märkisid 192 vastajat (91%), et “jah, nad näevad”, 14 vastajat (7%) märkisid, et “raske öelda”, ainult 4 märkisid, et nad ei näe, ja ainult 1 vastaja valis vastuse “muu”, kuid ei täpsustanud, mis see on.

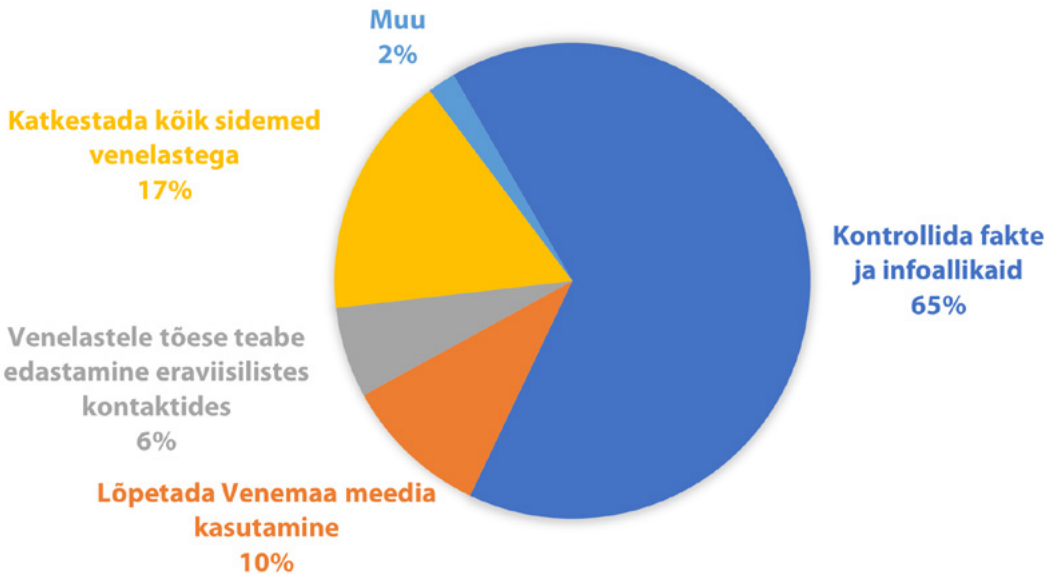
9. Milliseid näiteid Venemaa valeinformatsioonist ja valeuudistest olete kohanud?

Analüüsidest saadud vastuseid, näeme, et enamik vastajatest (38% N=81) usuvad, et Venemaa esitab propagandat Venemaa majanduse tugevuse kohta, veel 58 vastajat (28%) valisid vastuse, et Venemaa avaldab valeuudiseid Venemaa agressioonist Ukraina vastu, ja 52 vastajat vastasid, et Venemaa avaldab propagandat Venemaa armee võimsuse kohta.

10. Mis on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks?

Üle poole vastajatest (N=138) usub, et faktide kontrollimine ja teabeallikate läbivaatamine on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks. 35 vastajat arvasid, et parem on katkestada kõik kontaktid venelastega, 21 vastajat märkisid, et on vaja lõpetada Venemaa meedia kasutamine. Veel 13 vastajat märkisid, et on vaja pakkuda venelastele tõelist teavet privaatsete kanalite kaudu. Need, kes vastasid “muu”, ei täpsustanud oma valikut.

Läti juhtum

2023 aastal, mai lõpust juunini, viidi läbi noorteuring “Läänemere piirkonna piirialade identiteedi tugevdamine. Koostöö arendamine noorte jaoks”.

UURINGU VALIM: 139 vastajat (tudengid ja koolilapsed).

UURINGU OSALEJATE JAOTUS SOO JÄRGI: uuringus osales 71% naisi ja 29% mehi.

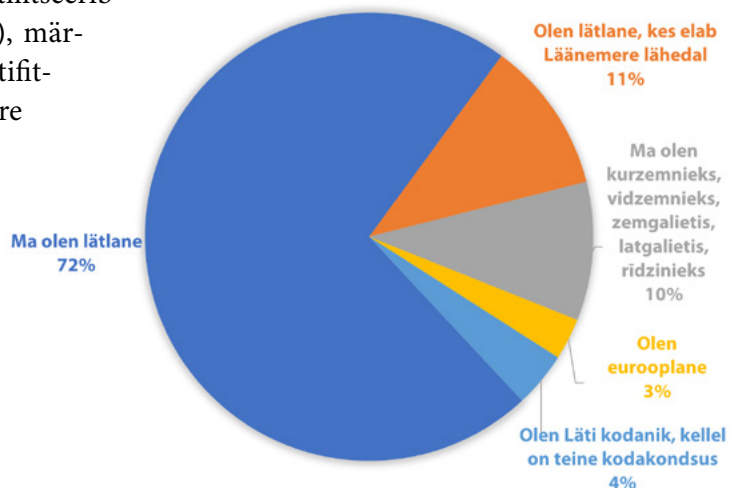
KÜSIMUSTIKU LEVITAMISE VIISID: koolide ja ülikoolide kaudu.

VASTAJATE ELUKOHT: enamik vastajaid (46%) märkis, et nad elavad üle 200 tuhande elanikuga linnas, 22% vastajatest – 10-50 tuhande elanikuga linnas, ja 16% vastajatest – külas. 9% vastajatest elab alla 10 tuhande elanikuga linnas. 6% vastajatest elab 50-100 tuhande elanikuga linnades, ja 1% märkis, et nad elavad 100-200 tuhande elanikuga linnas.

Vastused (tulemused)

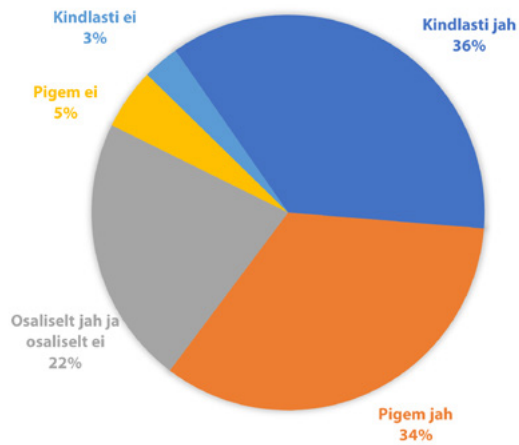
1. Kuidas kirjeldaksite oma rahvuslikku/etnilist identiteeti?

Enamik vastajaid identifitseerib end lätlastena (71,9%), märkimisväärne osa identifitseerib end ka Balti mere lähedal elavate lätlastena (11,5%). Lisaks identifitseerib väiksem protsent end kindlate piirkondlike identiteetidega Läti sees.

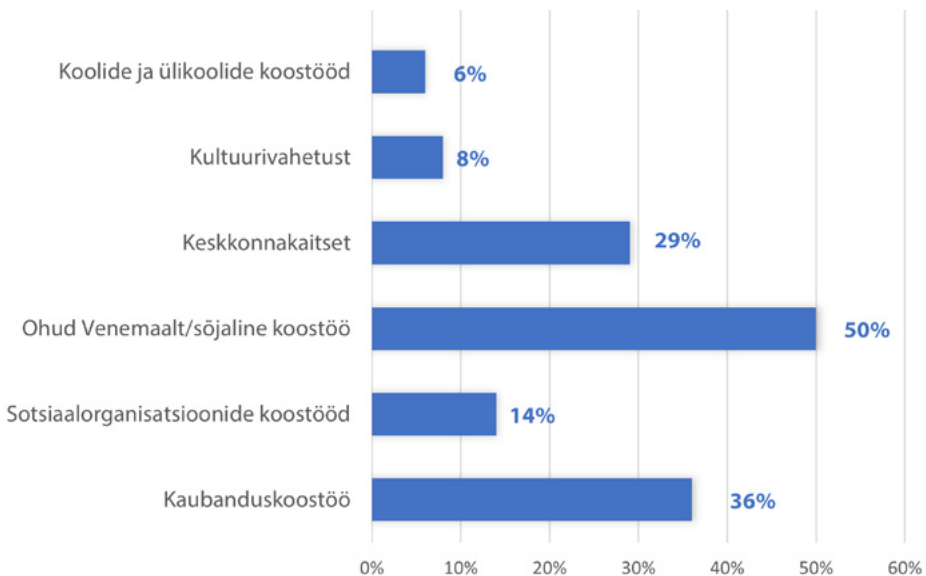

2. Kas tunnete end seotuna oma elukohaga?

Paljud vastajad väljendasid tugevat seotust oma elukohaga, 70% märkis, et nad kas kindlasti või pigem tunnevad seotust. Vähemus vastajatest (9%) märkis, et nad pigem või kindlasti ei tunne seotust oma elukohaga.

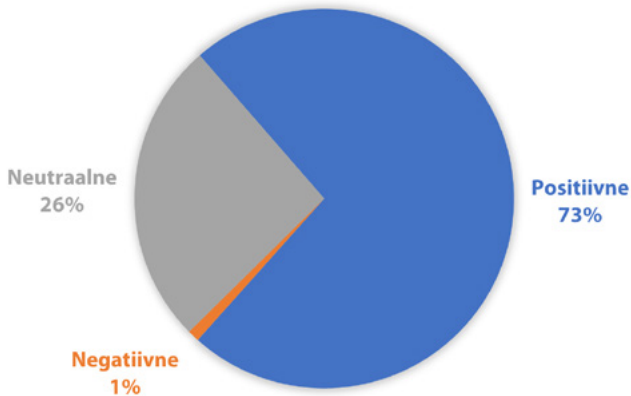
3. Milline koostöövaldkond Balti mere piirkonna riikide vahel on teie arvates kõige olulisem?

Arvestades Venemaa ja Ukraina vahelist käimasolevat sõda, küsis uuring vastajatelt nende tajumust ohtude kohta ja koostöö olulisust Balti mere piirkonna riikide vahel. Märkimisväärne osa (50%) tõstis esile “ohud Venemaalt/sõjaline koostöö” kui kõige kriitilisema koostöövaldkonna, rõhutades märgatavaid julgeoleku- ja kaitseküsimusi piirkonnas. Lisaks

tunnustasid vastajad ka teiste koostöövormide tähtsust, 29% rõhutas “keskkonnakaitset”, 36% “kaubanduskoostööd”, 14% “sotsiaalorganisatsioonide koostööd”, 8% “kultuurivahetust” ja 6% “koolide ja ülikoolide koostööd”.

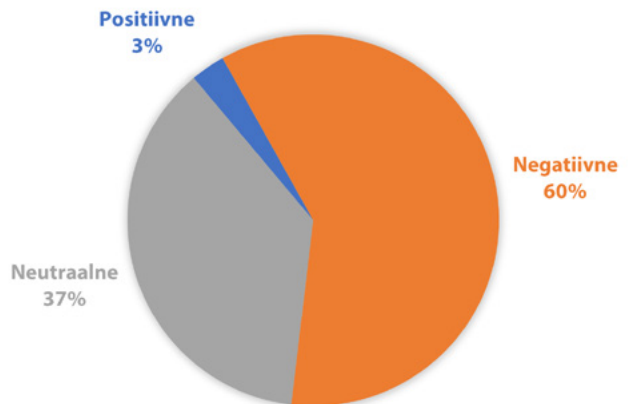
4. Milline on teie suhtumine Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (välja arvatud Venemaa ühiskond)?

Enamik vastajaid omab positiivset suhtumist Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (välja arvatud Venemaa ühiskond), 73% märkis positiivset suhtumist.

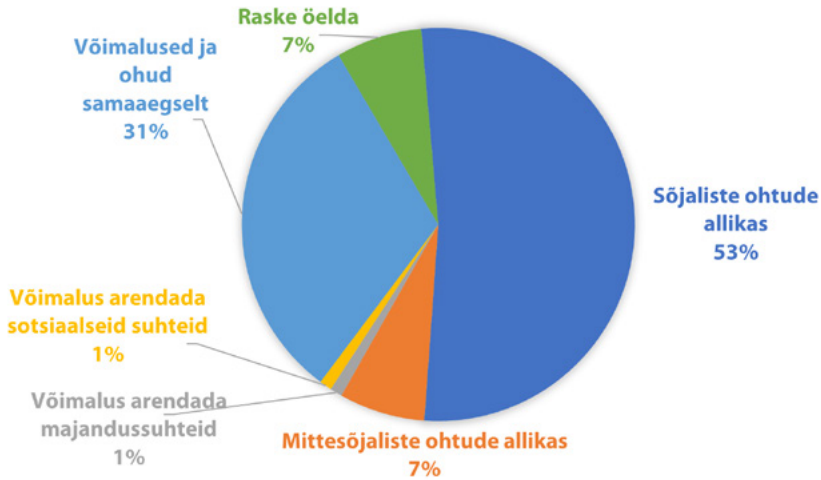
5. Milline on teie suhtumine Venemaa ühiskonda?

Vastupidiselt, enamik vastajaid omab negatiivset suhtumist Venemaa ühiskonda (59,7%), ainult väike protsent omab positiivset suhtumist (2,9%).

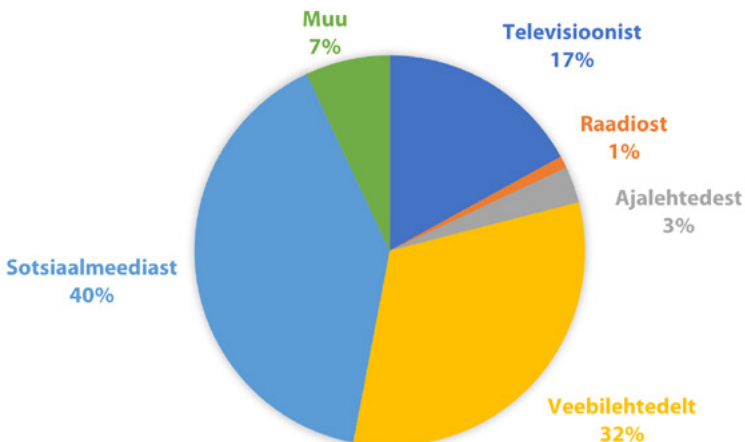
6. Teie arvates on naabrus Venemaaga eelkõige:

Märkimisväärne osa vastajatest tajub naabrust Venemaaga kui sõjaliste ohtude allikat.

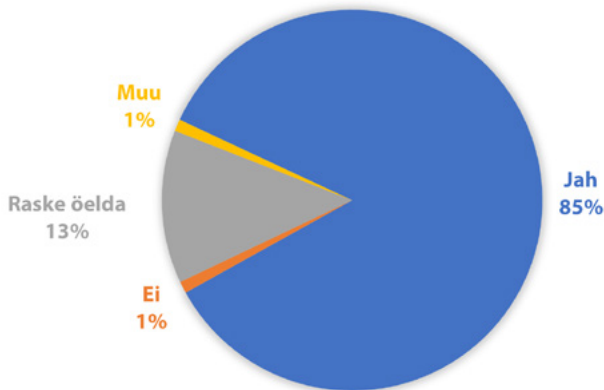
7. Kust te peamiselt saate teavet praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta?

Kõige levinumad teabeallikad praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta on sotsiaalmeedia (40%) ja veebilehed (32%). Traditsioonilisi meediakanaleid nagu televisioon (23%) ja ajalehed (4%) kasutatakse samuti, kuid vähemal määral.

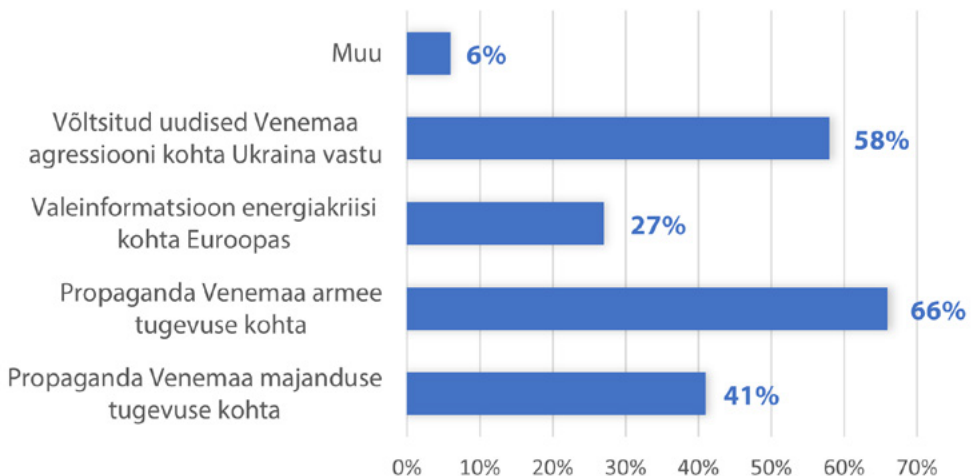
8. Kas näete kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte?

Valdav enamus vastajaid (85%) näeb kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte.

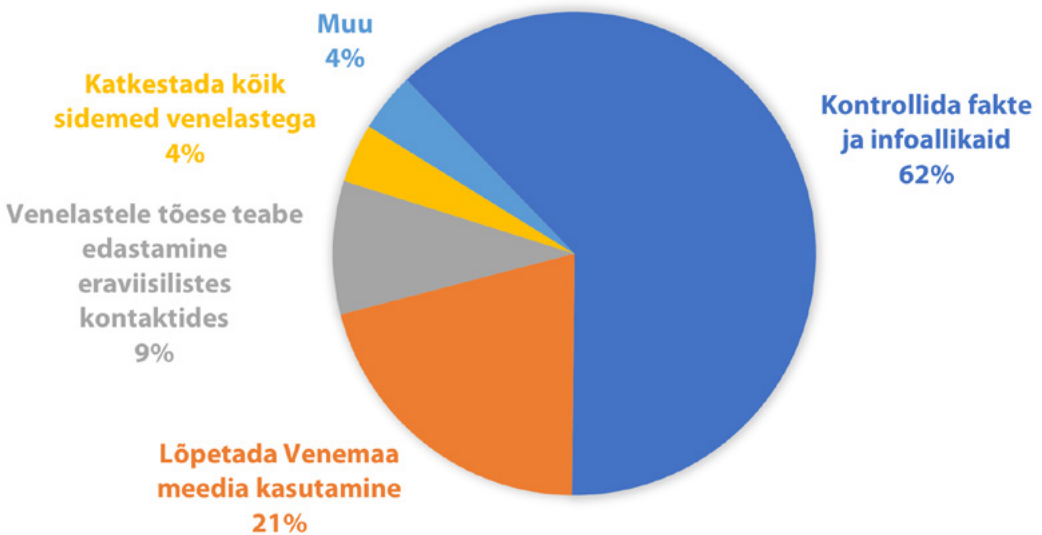
9. Milliseid näiteid Venemaa valeinformatsioonist ja valeuudistest olete kohanud?

Vastajad mainisid, et nad on kohanud Venemaa valeinformatsiooni ja valeuudiseid, mis on seotud mitmete teemadega, sealhulgas Venemaa agressioon Ukrainas, Venemaa majandus, sotsiaalsed sündmused ja COVID-19.

10. Mis on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks?

Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemisel rõhutas enamik Läti noori vastajaid faktikontrolli ja teabeallikate kriitilise hindamise tähtsust kui kõige tõhusamat lähenemist, seda meetodit toetas 63%. Lisaks soovivad 21% lõpetada Venemaa meedia kasutamine vastumeetmena, samas kui 9% usub, et venelastele tuleks pakkuda täpset teavet privaatsete kontaktide kaudu. Ainult 4% pooldab kõikide sidemete katkestamist Venemaa ühiskonnaga kui vahendit selle probleemi lahendamiseks.

Eesti juhtum

2023 aastal, 1. oktoobrist kuni 30. oktoobrini, viidi läbi noorteuring “Läänemere piirkonna piirialade identiteedi tugevdamine. Koostöö arendamine noorte jaoks”.

UURINGU VALIM: 272 vastajat (õppurid) Eesti haridusasutustest ja erinevate Eesti ülikoolide (BA, MA ja PhD) tudengid.

UURINGU OSALEJATE JAOTUS SOO JÄRGI: uuringus osales 52 meest (31,9%) ja 159 naist (68,1%). Vastajate vanus on umbes 18–30 aastat.

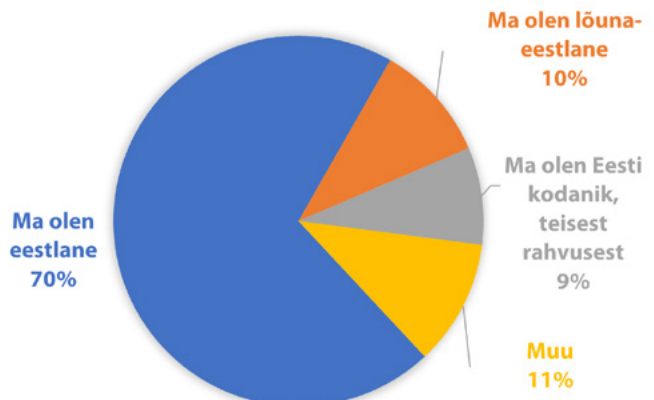
KÜSIMUSTIKU LEVITAMISE VIISID: küsimustik avaldati elektroonilisel platvormil: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe9nsTOS-V8EeGo-ETUouXdMdi4SOHjjsO2MLkqAKYGFNwMc7g/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0&pli=1>.

VASTAJATE ELUKOHT: enamik vastajaid (38,5%) märkis, et nad elavad 50-100 tuhande elanikuga linnas, 21,5% vastajatest märkis, et nad elavad enam kui 200 tuhande elanikuga linnas, 20,4% vastajatest märkis, et nad elavad külas, 12,2% vastajatest elab 10-50 tuhande elanikuga linnas, 7,4% vastajatest elab kuni 10 tuhande elanikuga linnades.

Vastused (tulemused)

1. Kuidas kirjeldaksite oma rahvuslikku/etnilist identiteeti?

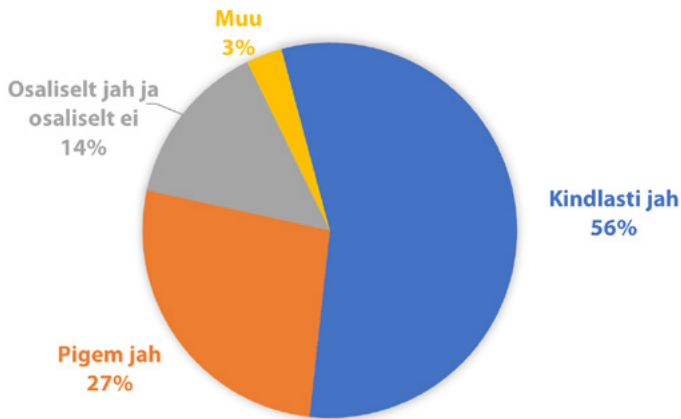
70,2% vastajatest identifitseeris end eestlastena, ilma edasise täpsustuseta. 10,3% identifitseeris end lõuna-eestlastena (lõuna-eestlane). 8,5% identifitseeris end teiste rahvuste Eesti kodanikena. Ainult mõned protsendid vastajatest identifitseerisid end

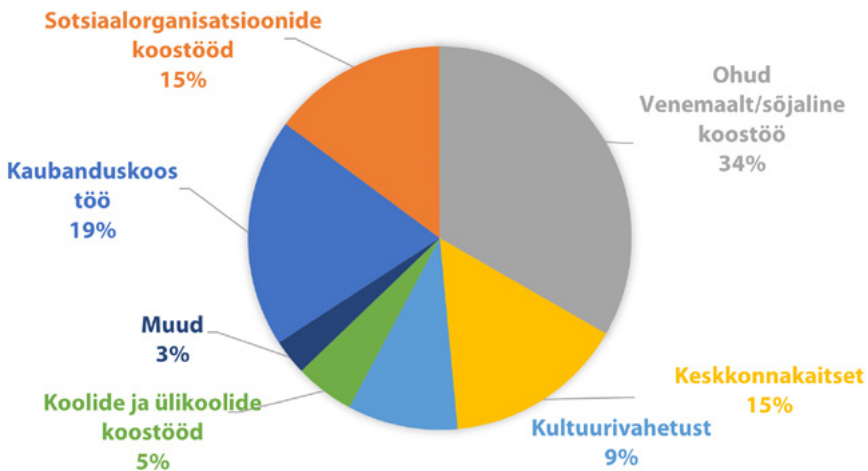
eurooplastena, põhjaeestlastena ja kahe suurema saare (Saaremaa ja Hiiumaa) eestlastena. Mõned protsendid vastajatest identifitseerisid end inimestena, kes on pärit Venemaalt, kuid kes elavad Eestis.

2. Kas tunnete end seotuna oma elukohaga?

Enamik vastajaid tunneb seotust oma elukohaga: 55,9% vastas “Kindlasti jah” ja 26,7% “Pigem jah”. Kolmas kõige suurem vastajate arv (14,3%) vastas “Osa jaatavalt ja osa eitavalt”. Teised vastused (Pigem ei; Kindlasti ei; Raske öelda) said ainult mõned protsendid.

3. Milline koostöövaldkond Balti mere piirkonna riikide vahel on teie arvates kõige olulisem?

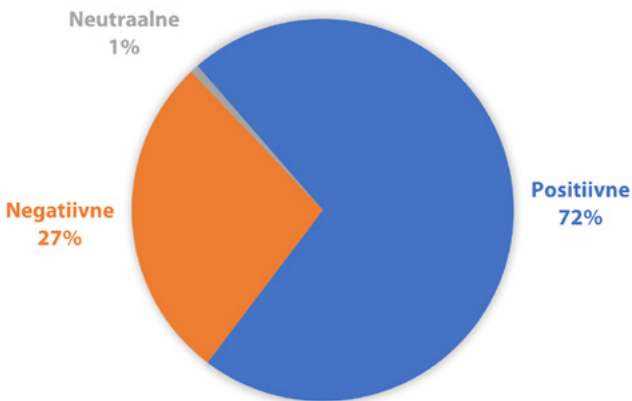

Kõige populaarsemad vastused koostöö kohta Balti mere piirkonnas olid:

- Ohud Venemaalt/sõjaline koostöö – 33,3%
- Kaubanduskoostöö – 19,3%
- Keskkonnakaitse – 15,2%

14,8% vastajatest valis sotsiaalorganisatsioonide koostöö ja 9,3% kultuurivahetuse. Huvitaval kombel said sellised valdkonnad nagu koolide ja ülikoolide koostöö ning sisejulgeolek ainult mõned vastused, kusjuures koolide ja ülikoolide koostöö oli palju populaarsem kui sisejulgeolek.

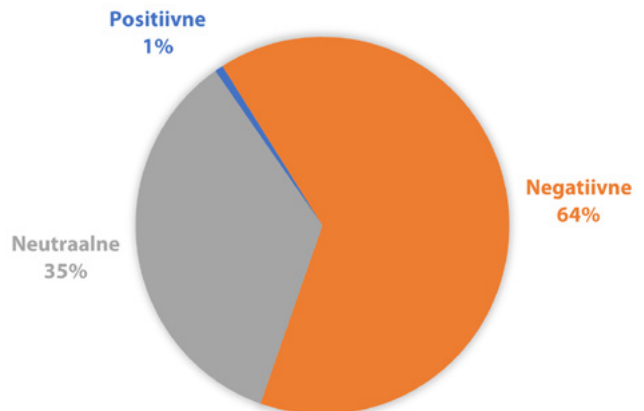
4. Milline on teie suhtumine Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (välja arvatud Venemaa ühiskond)?

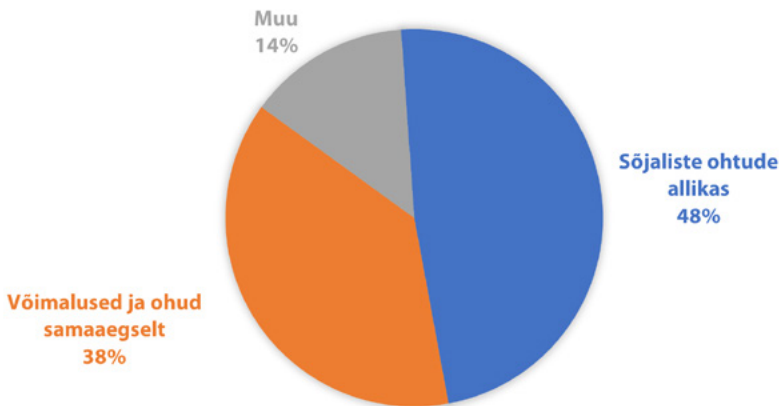
Enamik vastajaid tunneb positiivset suhtumist Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (71,7%). Vastus “neutraalne” valiti 27,6% poolt ja ainult 0,7% omas negatiivset suhtumist.

5. Milline on teie suhtumine Venemaa ühiskonda?

Enamik vastas (61,8%), et nende suhtumine Venemaa ühiskonda on negatiivne, 33,5% vastas, et see on neutraalne, ja ainult 0,7% vastas, et nende suhtumine Venemaa ühiskonda on positiivne.

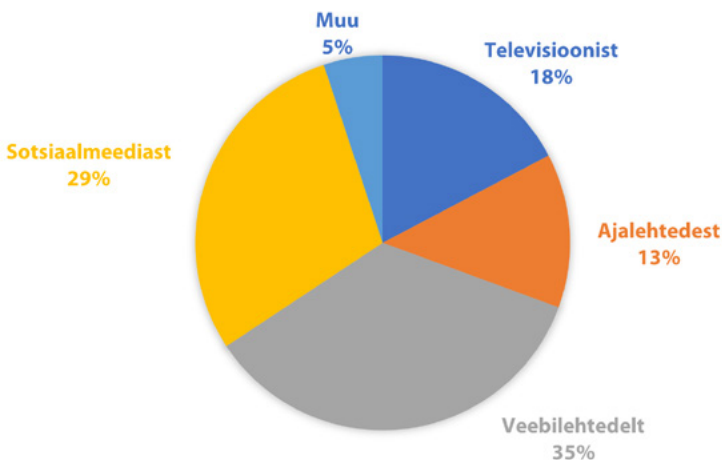
6. Teie arvates on naabus Venemaaga eelkõige:

Kahe kõige populaarsema vastuse hulgas olid:

- Venemaa on sõjaliste ohtude allikas – 48,2%
- Venemaa pakub nii võimalusi kui ka ohte – 37,9%.

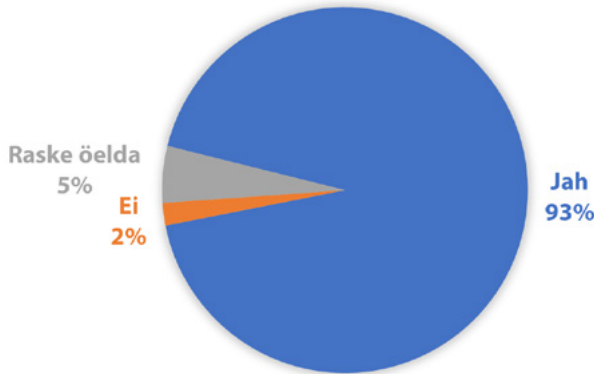
7. Kust te peamiselt saate teavet praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta?

Kõige populaarsemad vastused olid «veebilehed» – 35,1% ja sotsiaalmeedia – 29,2%. Ainult 17,3% vastajatest saab teavet televisioonist ja 13,3% ajalehtedest. Raadio valisid ainult mõned protsendid vastajatest. Nagu näeme, saavad õpilased enamasti teavet internetist (veebilehed ja sotsiaalmeedia) – 64,3%.

8. Kas näete kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte?

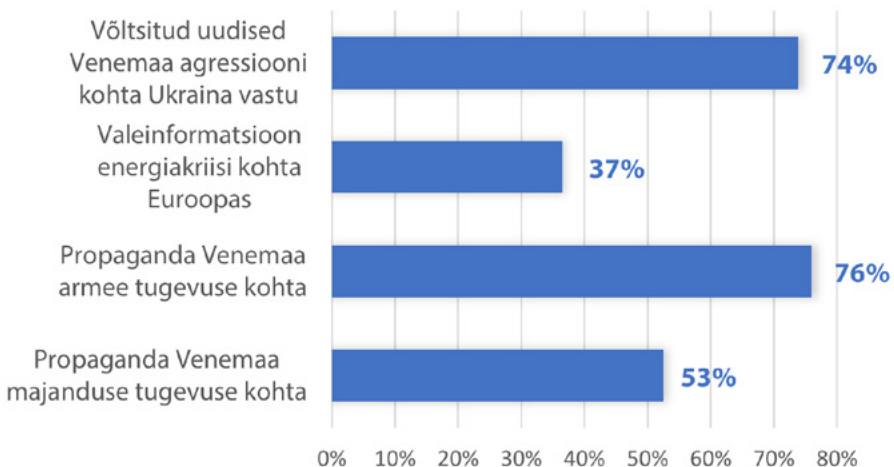
93% vastajatest vastas “jah”. Need 93% näevad kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte.

9. Milliseid näiteid Venemaa desinformatsioonist ja valeuudistest olete kohanud?

Järgnevad probleemid olid vastustes kõige populaarsemad:

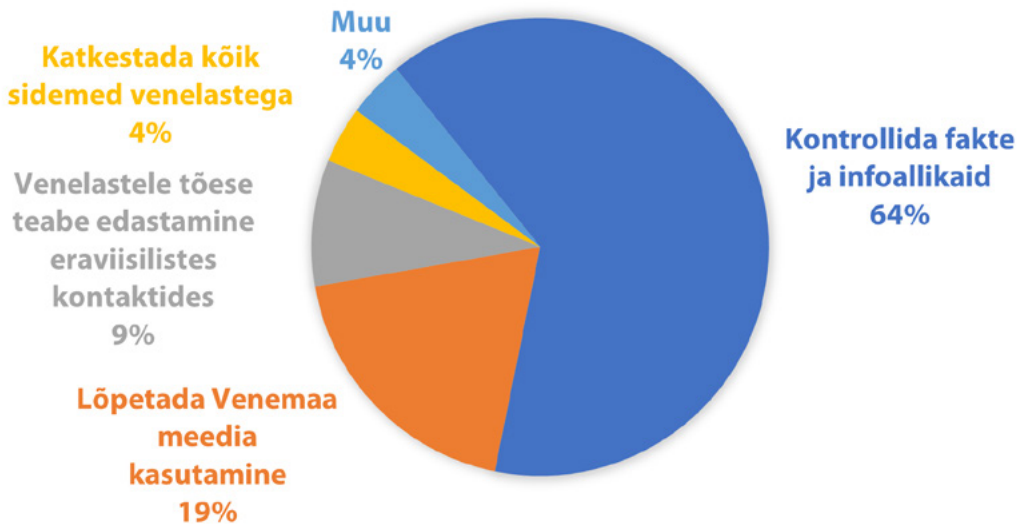
- Propaganda Venemaa armee võimsuse kohta – 76% vastajatest;
- Valeuudised Venemaa agressioonist Ukraina vastu – 73,8% vastajatest;
- Propaganda Venemaa majanduse tugevuse kohta – 52,5% vastajatest;
- Valeinformatsioon energiakriisi kohta Euroopas – 36,5% vastajatest.

10. Mis on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks?

Kõige populaarsemad vastused olid:

- Faktide ja teabeallikate kontrollimine – 63,9%;
- Lõpetada Venemaa meedia kasutamine – 19%;
- Pakkuda venelastele tõelist teavet privaatsete kontaktide kaudu – 8,9%;
- Kõigi sidemete katkestamine venelastega oli populaarsuselt neljas, kuid selle valisid ainult mõned protsendid vastajatest.

Esiialgne andmete kokkuvõte

1. Kuidas kirjeldaksite oma rahvuslikku/etnilist identiteeti?

Enamik uuringus osalejaid tunneb peamiselt oma rahvuslikku/riikliku identiteeti. Peamised vastused uuringugruppides olid: Olen poolakas 57%; Olen leedulane 67%; Olen lätlane 72%; Olen eestlane 70,2%.

2. Kas tunnete end seotuna oma elukohaga?

Kõige populaarsemad vastused kõigis riikides (Poola, Leedu, Läti, Eesti) olid: «kindlasti jah» ja «pigem jah».

3. Milline koostöövaldkond Balti mere piirkonna riikide vahel on teie arvates kõige olulisem?

Esitatud vastuste hulgas olid kaks kõige populaarsemat Poolas ja Eestis: “ohud Venemaalt/sõjaline koostöö” ja “kaubanduskoostöö”. Kaks kõige populaarsemat Leedus ja Lätis olid: “kaubanduskoostöö” ja “keskkonnanakaitse”.

4. Milline on teie suhtumine Balti mere piirkonna riikide ühiskondadesse (välja arvatud Venemaa ühiskond)?

Kõigis riikides on enamik vastuseid «positiivne», millele järgneb «neutraalne».

5. Milline on teie suhtumine Venemaa ühiskonda?

Peamine vastus Poolas, Lätis ja Eestis on “negatiivne”, kuid Leedus “neutraalne”.

6. Teie arvates on naabus Venemaaga eelkõige:

Peamine vastus kõigis riikides on “sõjaliste ohtude allikas” ja seejärel “võimalused ja ohud üheaegselt”.

7. Kust te peamiselt saate teavet praeguste sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta?

Peamised vastused Poolas ja Eestis olid: “veebilehtedelt” ja “sotsiaalmeediast”, Lätis: “sotsiaalmeediast” ja “veebisaitidelt”, ja Leedus: “sotsiaalmeediast” ja “televisioonist”.

8. Kas näete kaasaegses maailmas valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte?

Peamine vastus kõigis riikides oli “jah”.

9. Milliseid näiteid Venemaa valeinformatsioonist ja valeuudistest olete kohanud?

Peamine vastus Poolas, Lätis ja Eestis oli “propaganda Venemaa armee võimsuse kohta”, Leedus oli “propaganda Venemaa majanduse tugevuse kohta”.

10. Mis on parim viis Venemaa propaganda ja valeuudiste vastu võitlemiseks?

Kõige populaarsem vastus kõigis riikides oli «faktide ja teabeallikate kontrollimine».

Tulemuste kokkuvõte

Meie uuring hõlmas 763 inimest neljas riigis. Uuring annab väärtusliku teavet noorte hoiakute ja arusaamade kohta Poolas, Leedus, Lätis ja Eestis ning valgustab nende identiteeti, turvatunnet ja meediatarbimise harjumusi. Uuringuprotsessi käigus tagati eetilised kaalutlused ja teadlik nõusolek, et säilitada uuringu terviklikkus ja osalejate austamine.

Kokkuvõttes võib öelda, et enamik uuringus osalejaid identifitseerib end rahvusega, kuna nad tunnevad tugevat seotust oma elukohaga. Enamik vastajaid usub, et kaubanduskoostöö, keskkonnakaitse ja Venemaa sõjalised ohud on olulised Balti riikide koostöö jaoks. Need erinevad vastused näitavad, et Balti noored on teadlikud rahvusvaheliste suhete

mitmetahulisesest olemusest ja mõistavad, et julgeolekuküsimused ulatuvad kaugemale üksnes sõjalistest ohtudest.

Uuring käsitles ka Balti noorte hoiakuid Venemaa ja Venemaa ühiskonna suhtes. Märkimisväärne on see, et enamik vastajatest väljendas positiivseid tundeid Balti mere ümbruses asuvate riikide ühiskondade suhtes. Siiski, kui tuli küsimus Venemaa ühiskonna kohta, oli märkimisväärne enamus negatiivne. Need kontrastsed hoiakud Venemaa ühiskonna suhtes on tõenäoliselt mõjutatud Venemaa rollist käimasolevas sõjas Ukrainas, selle strateegilistest narratiividest ja ajaloolistest teguritest. Venemaa levitatud narratiivid kujutavad sageli naaberriike kui lääne marionette või vaenulikke üksusi, mis aitab kaasa uuringus nähtud negatiivsetele tajumustele.

Uuringu vastajad tajuvad naabrust Venemaaga peamiselt kui sõjaliste ohtude allikat ja seejärel kui võimaluste ja ohtude allikat. See on kahtlemata tingitud asjaolust, et viimase 20 aasta jooksul on Putini Venemaa ajanud agressiivset välispoliitikat, sealhulgas rünnanud 2008. aastal Gruusiat, 2014. aastal Ukrainat ja jälle 2022. aastal, kui Moskva alustas ulatuslikku sõda.

Informatsioonisõja ajastul on oluline mõista, kust Balti noored saavad oma uudised. Uuring leidis, et nad saavad peamiselt teavet sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste kohta veebilehtedelt ja sotsiaalmeediast, rõhutades digitaalse maailma tähtsust avaliku arvamuse kujundamisel. Televisioon oli teiseks kõige kasutatavam meedium ainult Leedus, samas kui ajalehed ja raadio olid kõigis riikides kõige vähem kasutatavad meediakanalid. Lisaks selgus uuringust kõrge teadlikkus valeuudiste ja valeinformatsiooni ohtudest, kus valdav enamus vastajatest tunnistas neid ohte. See näitab noorte valvsust infomanipulatsiooni suhtes ja rõhutab meediakirjaoskuse ja kriitilise mõtlemise tähtsust kaasaegses informatsioonimaastikul navigerimisel.

Balti noored näitasid ka, et nad näevad valeuudiste ja valeinformatsiooni ohte ning kohtavad sageli Venemaa valeinformatsiooni ja propagandat Venemaa majandusliku tugevuse, Venemaa armee võimsuse ja Venemaa agressiooni kohta Ukraina vastu. Käimasoleva Venemaa ja Ukraina sõja ajal osalevad noored aktiivselt aruteludes Venemaa strateegiliste narratiivide ja mõjutusoperatsioonide üle. Üldiselt nõustuvad

vastajad, et kõige olulisem vahend valeinformatsiooni vastu võitlemisel on faktide ja teabeallikate kontrollimine.

Need leiud näitavad, et Balti noored on aktiivselt seotud usaldusväärse teabe otsimisega ja teadlikud vajadusest sisu valeinformatsiooni suhtes kontrollida, kajastades aktiivset seisukohta käimasolevas informatsioonilahingus. Kokkuvõttes pakub uuring ülevaadet, kuidas Balti noored on valvsad ja tundlikud julgeolekuküsimuste suhtes ning võtavad initsiatiivi usaldusväärse teabe otsimisel digitaalse valeinformatsiooni ajastul.

Tulevaste tegevuste ja strateegiate osas soovitatakse uuringu tulemustel põhinevalt mitmeid algatusi, sealhulgas kogukonna loomist, regionaalse identiteedi edendamist, infokirjaoskuse suurendamist, valeinformatsiooni vastu võitlemist ja pidevat uurimist. Nende tajumuste ja vastuste mõistmine on otsustajatele ja teadlastele oluline, kui geopoliitiline maastik jätkuvalt areneb. Balti noored navigeerivad keerulises ja dünaamilises keskkonnas, näidates valvsust ja mitmekesisust oma identiteetides, samas otsides usaldusväärset teavet digitaalse valeinformatsiooni ajastul. Selle uuringu jätkamine on ülimalt oluline, et jäädvustada noorte perspektiivide reaajas muutusi ja teavitada poliitikaid, mis käsitlevad Venemaa mõjutegevusest tulenevaid väljakutseid.

Esialgssed soovitused

On kolm soovituste valdkonda:

Teadlikkuse tõstmine: olemasolevate ohtude kohta teabe ja valeinformatsiooni valdkonnas ning teiste ohtude kohta, mis tekivad traditsioonilisest ja sotsiaalsest meediast, sealhulgas jälgides ja paljastades valeinformatsiooni juhtumeid, nende allikaid, meetodeid ja viise nende läbiviimiseks; sotsiaalsete lõhede, valimistulemuste mõjutamise katsete ja propaganda ning desinformatsiooni vastu võitlemise võimaluste tuvastamine ja diagnoosimine; teadlikkuse tõstmine Balti riikide ühiste poliitiliste, sõjaliste, majanduslike ja keskkonnaalaste ohtude kohta.

Oskuste arendamine: sotsiaalse vastupanuvõime suurendamiseks desinformatsiooni suhtes, arendades oskusi, kuidas tuvastada ja vastata sobivalt valele teabele. Noorte harimine valeinformatsiooni tuvastamise

ja selle mõju hindamise osas on ülioluline, et tugevdada nende vastupanuvõimet valele sisule ja edendada vajadust kontrollida informatsiooni allikaid ja hankida andmeid. Lisaks on soovitatav veelgi aktiveerida noori, arendada nende oskusi valeinformatsiooni äratundmisel ja sellele sobival viisil reageerimisel, arendada edasi lahendusi, et tugevdada vastupanuvõimet valele sisule.

Koostöö: ühise teabevahetuse jälgimise kaudu ohtude tuvastamiseks, aga ka tekkivate võimaluste avastamiseks. Rahvusvaheliste partnerluste edasine loomine noorte vahel ja koostöö süvendamine projektipartnerite vahel (Poola-Leedu-Läti-Eesti) ja seega Balti koostöö tugevdamine. Võetud tegevused pakuvad ruumi terviklikule ja täiendavale tõhusate lahenduste kasutuselevõtule noorte aktiveerimiseks ja osalemiseks (nt Balti noorteorganisatsioonide/ühenduste loomine, mis tegelevad eelpool mainitud küsimustega), mis pikas perspektiivis aitavad kaasa Balti identiteedi koosloomisele.

Balti mere riikide kesk-, piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused peaksid mängima ülaltoodud küsimustes olulist rolli. Nad peaksid:

- julgustama sõltumatut, professionaalset ajakirjandust/massimeediat valeinformatsiooni haldama;
- toetama valeinformatsiooni ja valeinfo uurimist;
- tegema koostööd massimeedia, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja faktikontrollijatega võitluses valeuudiste ja desinformatsiooni vastu;
- looma piirkondlikke ja rahvusvahelisi koostööplatvorme valeuudiste ja valeinformatsiooni vastu võitlemiseks.